ЗАКОН
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

О парламентском контроле в Республике Татарстан

Принят
Государственным Советом
Республики Татарстан
23 декабря 2015 года

Глава I. **Основы парламентского контроля**

Статья 1. **Предмет регулирования настоящего Закона**

Настоящим Законом регулируются общественные отношения, связанные с осуществлением Государственным Советом Республики Татарстан (далее – Государственный Совет), Президиумом Государственного Совета, комитетами и комиссиями Государственного Совета, депутатами Государственного Совета, парламентской комиссией по расследованию фактов и обстоятельств, послуживших основанием для проведения парламентского расследования, Счетной палатой Республики Татарстан (далее – Счетная палата) парламентского контроля.

Статья 2. **Правовая основа осуществления парламентского контроля**

Правовую основу осуществления парламентского контроля составляют Конституция Российской Федерации, Федеральный закон от 6 октября 1999 года № 184-ФЗ «Об общих принципах организации законодательных (представительных) и исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации», иные федеральные законы, Конституция Республики Татарстан, настоящий Закон, иные законы Республики Татарстан, Регламент Государственного Совета.

Статья 3. **Цели парламентского контроля**

Основными целями парламентского контроля являются:
1) обеспечение соблюдения Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, исполнения федеральных законов, законов Республики Татарстан;

2) защита гарантированных Конституцией Российской Федерации и Конституцией Республики Татарстан прав и свобод человека и гражданина;

3) укрепление законности и правопорядка;

4) выявление ключевых проблем в деятельности государственных органов Республики Татарстан, повышение эффективности системы государственного управления и привлечения внимания соответствующих государственных органов и должностных лиц к выявленным в ходе осуществления парламентского контроля недостаткам в целях их устранения;

5) противодействие коррупции;

6) изучение практики применения законодательства Российской Федерации и законодательства Республики Татарстан, выработка рекомендаций, направленных на совершенствование законодательства Российской Федерации и законодательства Республики Татарстан, а также повышение эффективности их исполнения.

Статья 4. **Принципы парламентского контроля**

Парламентский контроль осуществляется на принципах:

1) законности;

2) соблюдения прав и свобод человека и гражданина;

3) разделения государственной власти на законодательную, исполнительную и судебную;

4) самостоятельности и независимости субъектов парламентского контроля;

5) системности;

6) гласности.

Статья 5. **Открытость информации о парламентском контроле**

Государственный Совет обеспечивает общедоступность информации о парламентском контроле для общества и средств массовой информации, в том числе через информационно-телекоммуникационную сеть «Интернет», за исключением информации, доступ к которой ограничен в соответствии с федеральными законами.

Статья 6. **Пределы осуществления парламентского контроля**

Осуществление парламентского контроля не подменяет осуществление правосудия, расследование преступлений, оперативно-разыскную деятельность, деятельность органов государственной власти и органов местного самоуправления, осуществляемую в пределах их компетенции. Вмешательство субъектов парламентского контроля в осуществление указанной деятельности не допускается.

Статья 7. **Субъекты парламентского контроля**

1. К субъектам парламентского контроля относятся действующие в целях осуществления парламентского контроля:

1) Государственный Совет;

2) Президиум Государственного Совета;

3) комитеты и комиссии Государственного Совета;

4) парламентская комиссия по расследованию фактов и обстоятельств, послуживших основанием для проведения парламентского расследования;

5) депутаты Государственного Совета.

2. Счетная палата участвует в осуществлении парламентского контроля в случаях, порядке и формах, предусмотренных настоящим Законом и Законом Республики Татарстан от 7 июня 2004 года № 37-ЗРТ «О Счетной палате Республики Татарстан» (далее – Закон Республики Татарстан «О Счетной палате Республики Татарстан»).

Статья 8. **Формы парламентского контроля**

Деятельность по осуществлению парламентского контроля в рамках полномочий, отнесенных к ведению Государственного Совета, включает в себя:

1) рассмотрение Государственным Советом вопроса о недоверии Президенту Республики Татарстан, Премьер-министру Республики Татарстан и его заместителям;

2) проведение Государственным Советом, комитетами Государственного Совета мероприятий по осуществлению предварительного, текущего и последующего парламентского контроля в сфере бюджетных правоотношений;

3) заслушивание Государственным Советом ежегодных отчетов о результатах деятельности органов исполнительной власти Республики Татарстан, в том числе по вопросам, поставленным Государственным Советом;

4) заслушивание Государственным Советом ежегодных отчетов министра внутренних дел по Республике Татарстан о деятельности полиции;

5) направление депутатами Государственного Совета запросов депутатов Государственного Совета, предложений, депутатских обращений в порядке, установленном Законом Республики Татарстан от 18 марта 2004 года № 15-ЗРТ «О статусе депутата Государственного Совета Республики Татарстан»;

6) заслушивание на заседаниях Государственного Совета информации членов Кабинета Министров Республики Татарстан (далее – Кабинет Министров), руководителей и должностных лиц органов исполнительной власти Республики Татарстан, иных государственных органов Республики Татарстан, ответов указанных должностных лиц на вопросы депутатов Государственного Совета в рамках «правительственного часа», а также заслушивание информации указанных должностных лиц на заседаниях комитетов и комиссий Государственного Совета;

7) осуществление Государственным Советом взаимодействия с Уполномоченным по правам человека в Республике Татарстан, Уполномоченным по правам ребенка в Республике Татарстан, Уполномоченным при Президенте Республики Татарстан по защите прав предпринимателей;

8) осуществление Государственным Советом взаимодействия со Счетной палатой в случаях и формах, предусмотренных Законом Республики Татарстан «О Счетной палате Республики Татарстан»;

9) осуществление Государственным Советом взаимодействия с Общественной палатой Республики Татарстан в случаях и формах, предусмотренных Законом Республики Татарстан от 14 октября 2005 года № 103-ЗРТ «Об Общественной палате Республики Татарстан»;

10) приглашение членов Кабинета Министров и иных должностных лиц органов исполнительной власти Республики Татарстан на заседания комитетов и комиссий Государственного Совета;

11) проведение парламентских слушаний;

12) проведение парламентских расследований.

Статья 9. **Парламентский контроль при издании нормативных правовых актов, разработка и принятие которых предусмотрены законами Республики Татарстан**

1. Государственный Совет в порядке, установленном законами Республики Татарстан, осуществляет контроль за обеспечением соблюдения Кабинетом Министров и органами исполнительной власти Республики Татарстан установленных сроков принятия нормативных правовых актов, разработка и принятие которых предусмотрены законами Республики Татарстан, а также за полнотой регулирования соответствующих правоотношений в целях выявления соответствующих пробелов.

2. Кабинет Министров ежеквартально не позднее чем через 30 дней со дня окончания квартала направляет в Государственный Совет информацию о ходе разработки и предполагаемых сроках принятия нормативных правовых актов, разработка и принятие которых предусмотрены законами Республики Татарстан.

Глава II. **Отдельные формы парламентского контроля**

Статья 10. **Заслушивание ответов членов Кабинета Министров и иных должностных лиц на вопросы депутатов Государственного Совета**

1. Государственный Совет вправе приглашать членов Кабинета Министров и иных должностных лиц органов исполнительной власти Республики Татарстан на заседания Государственного Совета для заслушивания ответов на вопросы депутатов Государственного Совета.

2. На заседаниях Государственного Совета может отводиться время для ответов членов Кабинета Министров и иных должностных лиц органов исполнительной власти Республики Татарстан на вопросы депутатов Государственного Совета («правительственный час»). На заседание Государственного Совета в рамках «правительственного часа» вместе с членами Кабинета Министров и иными должностными лицами органов исполнительной власти Республики Татарстан может быть приглашен аудитор Счетной палаты, возглавляющий соответствующее направление деятельности Счетной палаты.

3. В ходе проведения «правительственного часа» могут обсуждаться вопросы эффективности использования средств бюджета Республики Татарстан по соответ-

ствующим направлениям, а также вопросы достижения целевых показателей, утвержденных государственными программами Республики Татарстан.

4. Комитеты и комиссии Государственного Совета вправе приглашать министров и уполномоченных ими должностных лиц на свои заседания.

Статья 11. **Парламентское расследование**

1. Парламентскому расследованию подлежат:

1) факты грубого или массового нарушения гарантированных Конституцией Российской Федерации, Конституцией Республики Татарстан прав и свобод человека и гражданина;

2) обстоятельства, связанные с возникновением чрезвычайных ситуаций техногенного характера;

3) обстоятельства, связанные с негативными последствиями чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;

4) факты грубого нарушения финансовой дисциплины, выразившиеся в несвоевременном исполнении доходных и (или) расходных статей бюджета Республики Татарстан по объему, структуре и целевому назначению, в неэффективности расходов средств бюджета Республики Татарстан, управления и распоряжения государственной собственностью Республики Татарстан.

2. При наличии фактов и обстоятельств, указанных в части 1 настоящей статьи, по требованию группы депутатов Государственного Совета численностью не менее одной трети от установленного числа депутатов, по решению Президиума Государственного Совета, комитета (комитетов) Государственного Совета Государственный Совет может назначить парламентское расследование.

3. Парламентское расследование назначается Государственным Советом. Вопрос о назначении парламентского расследования вносится на заседание Государственного Совета в форме проекта постановления Государственного Совета, в котором указываются факты и обстоятельства, подлежащие парламентскому расследованию, определяются состав парламентской комиссии для проведения парламентского расследования (далее – парламентская комиссия) и положение о ней.

4. Парламентская комиссия формируется из числа депутатов Государственного Совета на время проведения парламентского расследования в составе председателя комиссии, его заместителя, членов комиссии.

5. Заседание парламентской комиссии проводит председатель комиссии, а в его отсутствие – заместитель председателя комиссии. Заседание парламентской комиссии правомочно, если на нем присутствует более половины от общего числа членов комиссии. Решение парламентской комиссии принимается большинством голосов от числа членов комиссии, присутствующих на заседании.

6. Работу парламентской комиссии обеспечивает Аппарат Государственного Совета. Каждое заседание парламентской комиссии оформляется протоколом, который подписывается председательствующим на заседании.

7. Органы государственной власти Республики Татарстан, органы местного самоуправления и их должностные лица оказывают необходимое содействие в проведении парламентского расследования, беспрепятственно предоставляют необходи-

мые для работы парламентской комиссии сведения и документы в соответствии с федеральным законодательством о предоставлении информации.

8. Парламентская комиссия вправе привлекать к своей работе экспертов.

9. По результатам работы парламентская комиссия готовит мотивированное заключение, в котором должны содержаться выводы парламентской комиссии по расследуемым ею фактам и обстоятельствам. Заключение подписывается председателем комиссии.

10. Вопрос об утверждении заключения вносится на заседание Государственного Совета в форме проекта постановления Государственного Совета. Заключение считается утвержденным, если за него проголосовало более половины от числа избранных депутатов Государственного Совета.

11. Постановление Государственного Совета об утверждении заключения парламентской комиссии вместе с заключением парламентской комиссии направляется государственному органу, органу местного самоуправления, организации, соответствующим должностным лицам для принятия мер по устранению фактов и обстоятельств, указанных в части 1 настоящей статьи, а также по устранению причин и условий, способствовавших совершению выявленных нарушений.

Статья 12. **Осуществление Государственным Советом парламентского контроля в сфере бюджетных правоотношений**

1. Парламентский контроль в сфере бюджетных правоотношений включает в себя предварительный парламентский контроль, текущий парламентский контроль и последующий парламентский контроль.

2. В рамках предварительного парламентского контроля осуществляются:

1) обсуждение проектов основных направлений бюджетной, налоговой политики Республики Татарстан и проекта бюджетного прогноза (проекта изменений бюджетного прогноза) Республики Татарстан на долгосрочный период;

2) рассмотрение проектов государственных программ Республики Татарстан и предложений о внесении изменений в государственные программы Республики Татарстан;

3) участие в обсуждении проекта закона Республики Татарстан о бюджете Республики Татарстан на очередной финансовый год и плановый период и проекта закона Республики Татарстан о бюджете Территориального фонда обязательного медицинского страхования Республики Татарстан на очередной финансовый год и плановый период;

4) рассмотрение и утверждение проекта закона Республики Татарстан о бюджете Республики Татарстан на очередной финансовый год и плановый период и проекта закона Республики Татарстан о бюджете Территориального фонда обязательного медицинского страхования Республики Татарстан на очередной финансовый год и плановый период в соответствии с бюджетным законодательством Российской Федерации.

3. В рамках текущего парламентского контроля осуществляется рассмотрение отдельных вопросов исполнения бюджета Республики Татарстан и бюджета Территориального фонда обязательного медицинского страхования Республики Татарстан

на заседаниях комитетов и комиссий Государственного Совета, в ходе парламентских слушаний, в связи с депутатскими запросами.

4. В рамках последующего парламентского контроля осуществляются рассмотрение и утверждение отчетов об исполнении бюджета Республики Татарстан и бюджета Территориального фонда обязательного медицинского страхования Республики Татарстан в соответствии с бюджетным законодательством Российской Федерации и Республики Татарстан. При рассмотрении годового отчета об исполнении бюджета Республики Татарстан Государственный Совет заслушивает доклад министра финансов Республики Татарстан об исполнении бюджета Республики Татарстан и доклад Председателя Счетной палаты о заключении Счетной палаты на годовой отчет об исполнении бюджета Республики Татарстан.

5. Счетная палата привлекается к участию в осуществлении парламентского контроля в сфере бюджетных правоотношений в соответствии с Законом Республики Татарстан «О Счетной палате Республики Татарстан».

Глава III. **Планирование и осуществление парламентского контроля**

Статья 13. **Планирование мероприятий по осуществлению парламентского контроля**

1. Мероприятия по осуществлению парламентского контроля могут быть постоянными и разовыми.

2. Мероприятия по осуществлению парламентского контроля могут включаться в план мероприятий Государственного Совета по предложениям Президиума Государственного Совета, депутатских объединений, комитетов и комиссий Государственного Совета, депутатов Государственного Совета.

3. Мероприятия по осуществлению постоянного парламентского контроля, проводимые Государственным Советом с участием Счетной палаты, включаются в план работы Счетной палаты на очередной год и проводятся в порядке, установленном Законом Республики Татарстан «О Счетной палате Республики Татарстан».

Статья 14. **Организационное, правовое, методическое и аналитическое обеспечение парламентского контроля**

1. Общее руководство организацией и проведением мероприятий по осуществлению парламентского контроля осуществляет Председатель Государственного Совета и его заместители.

2. Организационное, правовое, методическое и аналитическое обеспечение парламентского контроля осуществляется Аппаратом Государственного Совета.

Статья 15. **Решения Государственного Совета по результатам проведения мероприятий по осуществлению парламентского контроля**

1. По результатам проведения мероприятий по осуществлению парламентского контроля Государственный Совет в пределах своих полномочий вправе:

1) поручить комитету (комитетам) Государственного Совета, а также предложить Кабинету Министров разработать соответствующий проект закона Республики Татарстан для внесения его в Государственный Совет в порядке законодательной инициативы;

2) предложить государственному органу, органу местного самоуправления, организации, соответствующим должностным лицам принять меры по устранению выявленных нарушений законодательства, а также по устранению причин и условий, способствовавших совершению выявленных нарушений;

3) рассмотреть вопрос о недоверии Президенту Республики Татарстан, Премьер-министру Республики Татарстан и его заместителям;

4) освободить от должности в установленном законодательством порядке лиц, назначение на должность и освобождение от должности которых отнесены к ведению Государственного Совета;

5) обратиться к лицам, имеющим в соответствии с Конституцией Российской Федерации и федеральными законами, Конституцией Республики Татарстан, законами Республики Татарстан право принимать решения об освобождении от должности лиц, деятельность которых носит неудовлетворительный характер;

6) обратиться в правоохранительные органы, органы государственного контроля и надзора.

2. Государственный орган Республики Татарстан, орган местного самоуправления или их соответствующие должностные лица обязаны рассмотреть предложения Государственного Совета по результатам осуществления парламентского контроля и в месячный срок или в срок, установленный Государственным Советом, уведомить Государственный Совет о результатах рассмотрения предложений. Федеральные органы государственной власти и их должностные лица осуществляют рассмотрение предложений Государственного Совета по результатам осуществления парламентского контроля в порядке и сроки, установленные федеральным законодательством.

Статья 16. **О признании утратившими силу отдельных положений законодательных актов Республики Татарстан**

Признать утратившими силу:

1) статью 14^2 Закона Республики Татарстан от 18 марта 2004 года № 15-ЗРТ «О статусе депутата Государственного Совета Республики Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2004, № 3 (I часть); 2005, № 5; 2007, № 5; 2010, № 6 (I часть); 2011, № 11 (I часть); 2012, № 7 (I часть); 2013, № 3; 2014, № 5, № 11 (I часть), № 12 (II часть); 2015, № 1 – 2);

2) пункт 14 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 29 июня 2010 года № 38-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «О статусе депутата Государственного Совета Республики Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2010, № 6 (I часть).

Статья 17. **Вступление в силу настоящего Закона**

Настоящий Закон вступает в силу со дня его официального опубликования.

Президент
Республики Татарстан — Р.Н. Минниханов

Казань, Кремль
12 января 2016 года
№ 2-ЗРТ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасында парламент контроле турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2015 елның 23 декабрендә
кабул ителде

I бүлек. **Парламент контроле нигезләре**

1 статья. **Әлеге Законның җайга салу предметы**

Әлеге Закон Татарстан Республикасы Дәүләт Советы (алга таба – Дәүләт Советы), Дәүләт Советы Президиумы, Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре, Дәүләт Советы депутатлары, парламент тикшерүен үткәрү өчен нигез булган фактларны һәм хәлләрне тикшерү буенча парламент комиссиясе, Татарстан Республикасы Хисап палатасы (алга таба – Хисап палатасы) тарафыннан парламент контролен гамәлгә ашыруга бәйле иҗтимагый мөнәсәбәтләрне җайга сала.

2 статья. **Парламент контролен гамәлгә ашыруның хокукый нигезе**

Парламент контролен гамәлгә ашыруның хокукый нигезен Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнары эшчәнлеген оештыруның гомуми принциплары турында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, әлеге Закон, Татарстан Республикасының бүтән законнары, Дәүләт Советы Регламенты тәшкил итә.

3 статья. **Парламент контроле максатлары**

Парламент контроленең төп максатлары түбәндәгеләр:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен үтәүне, федераль законнарны, Татарстан Республикасы законнарын башкаруны тәэмин итү;

2) Россия Федерациясе Конституциясе һәм Татарстан Республикасы Конституциясе белән гарантияләнгән кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау;

3) законлылык һәм хокук тәртибен ныгыту;

4) Татарстан Республикасы дәүләт органнары эшчәнлегендәге төп проблемаларны ачыклау, дәүләт идарәсе системасы нәтиҗәлелеген һәм парламент контролен гамәлгә ашыру барышында ачыкланган җитешсезлекләрне бетерү максатларында аларга тиешле дәүләт органнарының һәм вазыйфаи затларның игътибар итүен арттыру;

5) коррупциягә каршы көрәш;

6) Россия Федерациясе законнарын һәм Татарстан Республикасы законнарын куллану тәҗрибәсен өйрәнү, Россия Федерациясе законнарын һәм Татарстан Республикасы законнарын камилләштерүгә юнәлдерелгән тәкъдимнәр эшләү, шулай ук аларны башкару нәтиҗәлелеген арттыру.

4 статья. **Парламент контроле принциплары**

Парламент контроле түбәндәге принципларда гамәлгә ашырыла:

1) законлылык;

2) кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен үтәү;

3) дәүләт хакимиятенең закон чыгару, башкарма һәм суд хакимиятләренә бүленүе;

4) парламент контроле субъектларының мөстәкыйльлеге һәм бәйсезлеге;

5) системалылык;

6) хәбәрдарлык.

5 статья. **Парламент контроле турында мәгълүматның ачык булуы**

Дәүләт Советы, федераль законнар нигезендә файдалану мөмкинлеге чикле булган мәгълүматтан тыш, җәмгыять һәм массакүләм мәгълүмат чаралары өчен, шул исәптән «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәре аша, парламент контроле турындагы мәгълүматтан һәркемнең файдалана алуын тәэмин итә.

6 статья. **Парламент контролен гамәлгә ашыру чикләре**

Парламент контролен гамәлгә ашыру суд эшчәнлеген башкаруны, җинаятьләр тикшерүне, оператив-эзләү эшчәнлеген, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары үз компетенцияләре чикләрендә гамәлгә ашыра торган эшчәнлеген алмаштырмый. Парламент контроле субъектларының күрсәтелгән эшчәнлекне гамәлгә ашыруга тыкшынуы рөхсәт ителми.

7 статья. **Парламент контроле субъектлары**

1. Парламент контроле субъектларына парламент контролен гамәлгә ашыру максатларында эшләүче түбәндәгеләр керә:

1) Дәүләт Советы;

2) Дәүләт Советы Президиумы;

3) Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре;

4) парламент тикшерүен үткәрү өчен нигез булган фактларны һәм хәлләрне тикшерү буенча парламент комиссиясе;

5) Дәүләт Советы депутатлары.

2. Хисап палатасы парламент контролен гамәлгә ашыруда әлеге Законда һәм «Татарстан Республикасы Хисап палатасы турында» 2004 елның 7 июнендәге 37-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында (алга таба – «Татарстан Республикасы Хисап палатасы турында» Татарстан Республикасы Законы) каралган очракларда, тәртиптә һәм рәвешләрдә катнаша.

8 статья. **Парламент контроле рәвешләре**

Дәүләт Советы карамагына кертелгән вәкаләтләр кысаларында парламент контролен гамәлгә ашыру эшчәнлегенә түбәндәгеләр керә:

1) Дәүләт Советы тарафыннан Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Премьер-министрына һәм аның урынбасарларына ышанычсызлык белдерү турындагы мәсьәләне карау;

2) Дәүләт Советы, Дәүләт Советы комитетлары тарафыннан бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә башлангыч, агымдагы һәм алга таба парламент контролен гамәлгә ашыру чараларын үткәрү;

3) Дәүләт Советы тарафыннан Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән Дәүләт Советы куйган мәсьәләләр буенча еллык хисапларны тыңлау;

4) Дәүләт Советы тарафыннан Татарстан Республикасы буенча эчке эшләр министрының полиция эшчәнлеге турындагы еллык хисапларын тыңлау;

5) Дәүләт Советы депутатлары тарафыннан «Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты статусы турында» 2004 елның 18 мартындагы 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә Дәүләт Советы депутатлары гарызнамәләрен, тәкъдимнәр, депутат мөрәҗәгатьләрен җибәрү;

6) Дәүләт Советы утырышларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты (алга таба – Министрлар Кабинеты) әгъзалары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары, Татарстан Республикасының башка дәүләт органнары җитәкчеләре һәм вазыйфаи затлары мәгълүматын, «хөкүмәт сәгате» кысаларында Дәүләт Советы депутатларының сорауларына күрсәтелгән вазыйфаи затларның җавапларын тыңлау, шулай ук Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышларында күрсәтелгән вазыйфаи затларның мәгълүматын тыңлау;

7) Дәүләт Советының Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил, Татарстан Республикасында Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкил, Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкил белән үзара эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

8) Дәүләт Советының «Татарстан Республикасы Хисап палатасы турында» Татарстан Республикасы Законында каралган очракларда һәм рәвешләрдә Хисап палатасы белән үзара эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

9) Дәүләт Советының «Татарстан Республикасы Иҗтимагый палатасы турында» 2005 елның 14 октябрендәге 103-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында каралган очракларда һәм рәвешләрдә Татарстан Республикасы Иҗтимагый палатасы белән үзара эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

10) Министрлар Кабинеты әгъзаларын һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының башка вазыйфаи затларын Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышларына чакыру;

11) парламент тыңлауларын уздыру;

12) парламент тикшерүләрен үткәрү.

9 статья. **Әзерләве һәм кабул итүе Татарстан Республикасы законнары белән каралган норматив хокукый актлар чыгарганда парламент контроле**

1. Дәүләт Советы Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә әзерләве һәм кабул итүе Татарстан Республикасы законнары белән каралган норматив хокукый актларны кабул итүнең билгеләнгән срокларының Министрлар Кабинеты һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары тарафыннан үтәлешен тәэмин итүне, шулай ук тиешле кимчелекләрне ачыклау максатларында тиешле хокук мөнәсәбәтләрен җайга салуның тулылыгын тикшереп тора.

2. Министрлар Кабинеты квартал тәмамланган көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча Дәүләт Советына әзерләве һәм кабул итүе Татарстан Республикасы законнары белән каралган норматив хокукый актларны әзерләү барышы һәм аларны кабул итүнең күз алдында тотылган сроклары турында мәгълүмат җибәрә.

II бүлек. **Парламент контроленең аерым рәвешләре**

10 статья. **Дәүләт Советы депутатлары сорауларына Министрлар Кабинеты әгъзаларының һәм башка вазыйфаи затларның җавапларын тыңлау**

1. Дәүләт Советы Министрлар Кабинеты әгъзаларын һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының башка вазыйфаи затларын Дәүләт Советы утырышларына Дәүләт Советы депутатлары сорауларына җавапларны тыңлау өчен чакырырга хокуклы.

2. Дәүләт Советы утырышларында Дәүләт Советы депутатлары сорауларына Министрлар Кабинеты әгъзаларының һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының башка вазыйфаи затларының җаваплары өчен вакыт («хөкүмәт сәгате») бирелергә мөмкин. Дәүләт Советы утырышына «хөкүмәт сәгате» кысаларында Министрлар Кабинеты әгъзалары һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының башка вазыйфаи затлары белән бергә Хисап

палатасы эшчәнлегенең тиешле юнәлешен җитәкләүче Хисап палатасы аудиторы чакырылырга мөмкин.

3. «Хөкүмәт сәгате»н үткәрү барышында тиешле юнәлешләрдә Татарстан Республикасы бюджеты акчаларыннан файдалану нәтиҗәлелеге мәсьәләләре, шулай ук Татарстан Республикасы дәүләт программалары белән расланган максатчан күрсәткечләргә ирешү мәсьәләләре буенча фикер алышу булырга мөмкин.

4. Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре үз утырышларына министрларны һәм алар вәкаләт биргән вазыйфаи затларны чакырырга хокуклы.

11 статья. **Парламент тикшерүе**

1. Парламент тикшерүе түбәндәгеләргә карата үткәрелергә тиеш :

1) Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясе белән гарантияләнгән кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тупас яисә массакүләм бозу фактларына;

2) техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгуга бәйле хәлләргә;

3) табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән килгән зыяннарга бәйле хәлләргә;

4) Татарстан Республикасы бюджетының керем һәм (яисә) чыгым статьяларын күләм, структура һәм максатчан билгеләнеш буенча үз вакытында үтәмәүдә, Татарстан Республикасы бюджеты акчаларын тоту, Татарстан Республикасы дәүләт милкенә идарә итү һәм аның белән эш итү нәтиҗәсезлегендә чагылган финанс дисциплинасын тупас бозу фактларына.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән фактлар һәм хәлләр булганда, саны Дәүләт Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән берен тәшкил иткән депутатлар төркеме таләбе буенча Дәүләт Советы Президиумы, Дәүләт Советы комитеты (комитетлары) карары белән Дәүләт Советы парламент тикшерүе билгеләргә мөмкин.

3. Парламент тикшерүе Дәүләт Советы тарафыннан билгеләнә. Парламент тикшерүен билгеләү турындагы мәсьәлә Дәүләт Советы утырышына Дәүләт Советы карары проекты рәвешендә кертелә, анда парламент тикшерүе үткәрелергә тиешле фактлар һәм хәлләр күрсәтелә, парламент тикшерүен уздыру өчен парламент комиссиясе (алга таба – парламент комиссиясе) составы һәм парламент комиссиясе хакындагы нигезләмә билгеләнә.

4. Парламент комиссиясе Дәүләт Советы депутатлары санынннан парламент тикшерүен үткәрү вакытына комиссия рәисе, аның урынбасары, комиссия әгъзалары составында оештырыла.

5. Парламент комиссиясе утырышын комиссия рәисе, ә ул булмаганда комиссия рәисе урынбасары уздыра. Парламент комиссиясе утырышында комиссия әгъзаларының гомуми санынннан яртысыннан артыграгы катнашса, ул тулы хокуклы була. Парламент комиссиясе карары утырышта катнашучы комиссия әгъзалары санынннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

6. Парламент комиссиясе эшен Дәүләт Советы Аппараты тәэмин итә. Парламент комиссиясенең һәр утырышы беркетмә белән рәсмиләштерелә, ул утырышта рәислек итүче тарафыннан имзалана.

7. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары парламент тикшерүен үткәрүдә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, мәгълүмат бирү турындагы федераль законнар нигезендә парламент комиссиясе эше өчен кирәкле белешмәләрне һәм документларны тоткарлыксыз тапшыралар.

8. Парламент комиссиясе үз эшенә экспертлар җәлеп итәргә хокуклы.

9. Эш нәтиҗәләре буенча парламент комиссиясе нигезләнгән бәяләмә әзерли, анда парламент комиссиясе тикшерә торган фактлар һәм хәлләр буенча аның нәтиҗәләре булырга тиеш. Бәяләмәгә комиссия рәисе имза сала.

10. Бәяләмәне раслау турында мәсьәлә Дәүләт Советы утырышына Дәүләт Советы карары проекты рәвешендә кертелә. Бәяләмәне Дәүләт Советының сайланган депутатлары саныннан яртысыннан артыгragы хупласа, ул расланган булып санала.

11. Парламент комиссиясе бәяләмәсен раслау турындагы Дәүләт Советы карары парламент комиссиясе бәяләмәсе белән бергә дәүләт органына, җирле үзидарә органына, оешмага, тиешле вазыйфаи затларга әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән фактларны һәм хәлләрне бетерү, шулай ук ачыкланган хокук бозуларны кылуга китергән сәбәпләрне һәм шартларны бетерү чараларын күрү өчен җибәрелә.

12 статья. **Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Дәүләт Советы тарафыннан парламент контролен гамәлгә ашыру**

1. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендәге парламент контроленә башлангыч, агымдагы һәм алга таба гамәлгә ашырыла торган парламент контроле керә.

2. Башлангыч парламент контролен гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәгеләр башкарыла:

1) Татарстан Республикасының бюджет, салым сәясәтенең төп юнәлешләре проектлары һәм озак сроклы чорга Татарстан Республикасының бюджет фаразы проекты (бюджет фаразына үзгәрешләр проекты) буенча фикер алышу;

2) Татарстан Республикасы дәүләт программалары проектларын һәм Татарстан Республикасы дәүләт программаларына үзгәрешләр кертү турындагы тәкъдимнәрне карау;

3) чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турындагы Татарстан Республикасы законы проекты һәм чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Территориаль мәҗбүри медицина иминияте фонды бюджеты хакындагы Татарстан Республикасы законы проекты буенча фикер алышуда катнашу;

4) Россия Федерациясенең бюджет законнары нигезендә чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турындагы Татарстан Республикасы законы проектын һәм чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Территориаль мәҗбүри медицина иминияте фонды бюджеты хакындагы Татарстан Республикасы законы проектын карау һәм раслау.

3. Агымдагы парламент контроле кысаларында Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре утырышларында, парламент тыңлаулары барышында, депутат гарызнамәләренә бәйле рәвештә Татарстан Республикасы бюджеты һәм Татарстан Республикасы Территориаль мәҗбүри медицина иминияте фонды бюджеты үтәлешенең аерым мәсьәләләре карала.

4. Алга таба гамәлгә ашырыла торган парламент контроле кысаларында Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының бюджет законнары нигезендә Татарстан Республикасы бюджеты һәм Татарстан Республикасы Территориаль мәҗбүри медицина иминияте фонды бюджеты үтәлеше турындагы хисаплар карала һәм раслана. Татарстан Республикасы бюджеты үтәлеше хакындагы еллык хисапны караганда Дәүләт Советы Татарстан Республикасы финанс министрының Татарстан Республикасы бюджеты үтәлеше турындагы докладын һәм Хисап палатасы Рәисенең Татарстан Республикасы бюджеты үтәлеше хакындагы еллык хисапка Хисап палатасы бәяләмәсе турындагы докладын тыңлый.

5. Хисап палатасы бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә парламент контролен гамәлгә ашыруда катнашуга «Татарстан Республикасы Хисап палатасы турында» Татарстан Республикасы Законы нигезендә җәлеп ителә.

III бүлек. **Парламент контролен планлаштыру һәм гамәлгә ашыру**

13 статья. **Парламент контролен гамәлгә ашыру чараларын планлаштыру**

1. Парламент контролен гамәлгә ашыру чаралары даими һәм бер тапкыр булырга мөмкин.

2. Парламент контролен гамәлгә ашыру чаралары Дәүләт Советы Президиумы, депутат берләшмәләре, Дәүләт Советы комитетлары һәм комиссияләре, Дәүләт Советы депутатлары тәкъдимнәре белән Дәүләт Советы чаралары планына кертелергә мөмкин.

3. Дәүләт Советы тарафыннан Хисап палатасы катнашында үткәрелә торган даими парламент контролен гамәлгә ашыру чаралары Хисап палатасының чираттагы елгы эш планына кертелә һәм «Татарстан Республикасы Хисап палатасы турында» Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

14 статья. **Парламент контролен оештыру, хокукый, методик һәм аналитик тәэмин итү**

1. Парламент контролен гамәлгә ашыру чараларын оештыруда һәм үткәрүдә гомуми җитәкчелекне Дәүләт Советы Рәисе һәм аның урынбасарлары гамәлгә ашыра.

2. Парламент контролен оештыру, хокукый, методик һәм аналитик тәэмин итүне Дәүләт Советы Аппараты башкара.

15 статья. **Парламент контролен гамәлгә ашыру чараларын үткәрү нәтиҗәләре буенча Дәүләт Советы карарлары**

1. Парламент контролен гамәлгә ашыру чараларын үткәрү нәтиҗәләре буенча Дәүләт Советы үз вәкаләтләре чикләрендә түбәндәгеләргә хокуклы:

1) Татарстан Республикасының тиешле закон проектын аны закон чыгару инициативасы тәртибендә Дәүләт Советына кертү өчен эшләүне Дәүләт Советы комитетына (комитетларына) йөкләргә, шулай ук Министрлар Кабинетына тәкъдим итәргә;

2) дәүләт органына, җирле үзидарә органына, оешмага, тиешле вазыйфаи затларга ачыкланган закон бозуларны бетерү, шулай ук ачыкланган хокук бозуларны кылуга китергән сәбәпләрне һәм шартларны бетерү чараларын күрергә тәкъдим итәргә;

3) Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Премьер-министрына һәм аның урынбасарларына ышанычсызлык белдерү турындагы мәсьәләне карарга;

4) үз вазыйфасына билгеләп кую һәм вазыйфасыннан азат итү Дәүләт Советы карамагында булган затларны законнар белән билгеләнгән тәртиптә вазыйфадан азат итәргә;

5) Россия Федерациясе Конституциясе һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары нигезендә эшчәнлеге канәгатьләнерлек булмаган затларны вазыйфадан азат итү турындагы карарлар кабул итәргә хокуклы затларга мөрәҗәгать итәргә;

6) хокук саклау органнарына, дәүләт контроле һәм күзәтчелеге органнарына мөрәҗәгать итәргә.

2. Татарстан Республикасы дәүләт органы, җирле үзидарә органы яисә аларның тиешле вазыйфаи затлары парламент контролен гамәлгә ашыру нәтиҗәләре буенча Дәүләт Советы тәкъдимнәрен карарга һәм бер ай эчендә яисә Дәүләт Советы билгеләгән вакытта тәкъдимнәрне карау нәтиҗәләре турында Дәүләт Советына хәбәр итәргә тиеш. Федераль дәүләт хакимияте органнары һәм аларның вазыйфаи затлары парламент контролен гамәлгә ашыру нәтиҗәләре буенча Дәүләт Советы тәкъдимнәрен карауны федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда гамәлгә ашыра.

16 статья. **Татарстан Республикасы закон актларының аерым нигезләмәләренең үз көчләрен югалтуын тану турында**

Түбәндәгеләрне үз көчләрен югалткан дип танырга:

1) «Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты статусы турында» 2004 елның 18 мартындагы 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 14^2 статьясын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2004, № 3 (I өлеш); 2005, № 5; 2007, № 5; 2010, № 6 (I өлеш); 2011, № 11 (I өлеш); 2012, № 7 (I өлеш); 2013, № 3; 2014, № 5, № 11 (I өлеш), № 12 (II өлеш); 2015, № 1 – 2);

2) «Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты статусы турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2010 елның

29 июнендәге 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясындагы 14 пунктын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2010, № 6 (I өлеш).

17 статья. **Әлеге Законның үз көченә керүе**

Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

Татарстан Республикасы
Президенты Р.Н. Миңнеханов

Казан,Кремль
2016 елның 12 гыйнвары
№ 2-ТРЗ